

Fàbrica Cosme Toda

L'Hospitalet de Llobregat

Ubicació

Comarca: Barcelonès
Lloc/Adreça: Carrer d'Enric Prat de la Riba, 54-62
Emplaçament Barri de Sant Josep
Alçada: 10

Coordenades:

Latitud: 41.36428
Longitud: 2.11194
UTM Est (X): 425725
UTM Nord (Y): 4579577

Classificació

Número de fitxa 08101-16
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Contemporani Modernisme
Segle XIX-XX
Any 1883
Autoria de l'element: Mariano Tomàs i Barba, Ramon Puig Gairalt i Lluís Colomer i Ballot
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL (Fitxa núm. 16, PEPPA, 2001)
Número inventari Si (IPA 20682)
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 5897502DF2759H0001XP
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart

Descripció

Conjunt format per les naus industrials projectades per Puig i Gairalt l'any 1923 i la casa del director, situada a l'entrada del recinte; amb la façana que dona al carrer Enric Prat de la Riba. La seva funció era la d'habitatge pel propietari de la fàbrica. El material utilitzat és el maó vist, de color vermellós, en molts dels quals encara es pot veure el segell de la fàbrica. Es d'estil modernista. La porta d'accés es caracteritza pel seu treball de fusta. Les obertures adopten la forma d'arc deprimit convex, emmarcades per dues pilastres de maó vist esglaonades i les dues que flanquegen la porta, més grans que les restants, presenten la seva base esglaonada. A la façana lateral i posterior hi ha finestres figurades. El terrat presenta barana decorada amb maó vist i darrera es pot veure un petit cos, de coberta a dues vessants amb lluerns, usat com a sortida al terrat. La decoració és de maó vist, formant sanefes al voltant de les obertures i entre els balcons, respiralls de forma romboïdal, cartel·les de poca volada que sostenen tant els balcons com la cornisa, i successions d'imbricacions i dentellons sota el voladís de la teulada. A part del maó, és molt típic del modernisme la utilització de ferro forjat, material que es pot veure a les baranes dels balcons i de les finestres ampitadores, i a les portes de la façana d'Enric Prat de la Riba i de l'interior del recinte.

Pel que fa a l'edifici industrial es compon de quatre o cinc pisos, segons el cas. Els soterranis són un entramat de túnels, amb sostre de volta de maó, que s'utilitzaven com a magatzem de fang gràcies a la humitat que hi havia. Avui dia encara es conserven els rails per on es feien passar les vagonetes que transportaven l'argila.

A la planta baixa hi havia els forns i les premses per fabricar la ceràmica. Els quatre pisos superiors eren l'assecador de les peces. Destaca el gran número de finestres que s'obrien o no segons les condicions meteorològiques exteriors (temperatura, vent, humitat).

La façana principal es divideix verticalment en cinc cossos, tres d'ells de major alçada, amb un pis més que els altres dos. Presenta coberta a quatre vessants per als més baixos. Cadascun dels cossos és dividit a la vegada en subcossos mitjançant pilastres de maó vist. Totes les finestres són rectangulars, de la mateixa manera que els balcons ampitadors, a excepció dels òculs del pis superior. La decoració ve donada pel mateix maó vist, que forma imbricació a la cornisa, i per les hídries de la teulada. La resta de les façanes responen a la mateixa concepció.

Observacions:

Els edificis que l'arquitecte Ramon Puig Gairalt va construir per al conjunt fabril Cosme Toda posseeixen una entitat arquitectònica que transcendeix el seu context, podent-se valorar amb independència del seu autor i de la ciutat on estan ubicats. Com tota peça arquitectònica valuosa en sí mateixa, realitza perfectament la síntesi formal on convergeixen l'adequació funcional, l'estructura i l'envolvent, la ressonància del moment cultural, la decoració i els materials íntimament units a la composició. Per això, són uns edificis àmpliament citats i comentats en la bibliografia sobre Puig Gairalt i sobre L'Hospitalet. S'ha d'entendre, però, que el seu valor radica, com hem dit, en la seva qualitat arquitectònica i no, com de vegades pot inferir-se, en episodis concrets com ara les referències classicitzants, l'ús del material ceràmic o la manera de resoldre un programa industrial. Aquests aspectes són importants però adquireixen el seu sentit ple com a aportacions a l'arquitectura i no poden, per tant, aïllar-se, al menys en una obra com aquesta.

Història

La fàbrica Cosme Toda és una de les que es crearen a l'Hospitalet al moment de la gran puixança de la indústria ceràmica. El primer edifici el va construir el mestre d'obres Mariano Tomàs i Barba, l'any 1884. Les naus més antigues que es conserven són les que el 1923 va construir Antoni Puig i Gairalt que es va encarregar de l'ampliació de la fàbrica. I l'any 1925 es construeixen tres forns i la xemeneia. Durant un temps es va anomenar "Indústries ceràmiques". El 1937, junt amb la seva veïna, la Ceràmica Llopis, va ser col·lectivitzada i utilitzada com a fàbrica de material de guerra. A l'any següent, una explosió provocà un incendi que destruï pràcticament la Ceràmica Llopis però no la Cosme Toda, que ha conservat l'edifici.

Bibliografia

AJUNTAMENT DE L'HOSPITALET DE LLOBREGAT (2001). Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic. Text Refós.

CASAS I FUSTER, Joan (1986). L'Hospitalet. Un passeig per la història. L'Hospitalet de Llobregat: Patronat Municipal de Comunicació, Ajuntament de L'Hospitalet de Llobregat.

CORREDOR-MATHEOS, J.V. et alt. (1984). Arquitectura Industrial a Catalunya. Barcelona: Fundació Caixa de Barcelona.

DEPARTAMENT DE CULTURA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA (ss/dd). Inventari del patrimoni cultural immoble / arquitectònic de l'Hospitalet de Llobregat. Barcelona c <http://invarquit.cultura.gencat.cat/cerca/> [consulta realitzada el 14 de setembre de 2017].

DOMINGUEZ, Manuel; LOPEZ, Concepción; MARTINEZ, Esther; DE PLANELL, Marta (1990). Rutes Urbanes. Descoberta del patrimoni industrial de l'Hospitalet de Llobregat. L'Hospitalet de Llobregat: Museu de L'Hospitalet de Llobregat.

DOMINGUEZ, Manuel; LOPEZ, Concepción; MARTINEZ, Esther; DE PLANELL, Marta (1990). Rutes Urbanes. Descoberta del patrimoni urbà de l'Hospitalet (sèrie de 10 tríptics). L'Hospitalet de Llobregat: Museu de L'Hospitalet de Llobregat.

GIMENEZ, Pilar; LOPEZ, Conxi; LLOREDA, Alex; RUIZ, Maria José; DOMINGUEZ, Manuel (1992). Patrimoni Contemporani. Descobrir l'Hospitalet de Llobregat. Barcelona: Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

MORALES MEDINA, J. M. (1986). El barri de Sant Josep; dins: XXI Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos (L'Hospitalet de Llobregat), pp. 191-212.

MORALES MEDINA, J. M. (1988). El barri de Sant Josep; dins Quaderns d'Estudi de L'Hospitalet (L'Hospitalet de Llobregat), núm. 6 (oct.1988).

SANTOS SANTOS, María Cruz (1991). Un assaig de divulgació del Patrimoni a les escoles: La ruta urbana de la indústria; dins I Jornades d'Arqueologia Industrial (L'Hospitalet del Llobregat), pp. 70-74.

SUAREZ, Alicia; VIDAL, Mercè (1993). Els arquitectes Antoni i Ramon Puig Gairalt. Noucentisme i Modernitat. Barcelona: Textos i Estudis de Cultura Catalana. Curial Edicions Catalanes. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

